

Posudek diplomové práce Lenky Hlobilové:

Metoda zrcadlení z hlediska psychoterapeutické komunikace a lingvistiky

Diplomová práce Lenky Hlobilové se zabývá specifickým typem komunikace – metodou zrcadlení. Když si diplomantka vytyčila cíl představit podstatné aspekty této komunikační metody, usouvztažnit je s relevantními poznatky nejčastěji užívaných psychoterapeutických metod a také lingvistickým pohledem na komunikaci, stanovila si velmi nesnadný cíl. Aby jej dosáhla, nemohla se opřít o žádné podobně orientované práce, neboť o této metodě dosud byly zveřejněny pouze partikulární poznatky, nebyla nikdy popsána globálně, nebyla vymezena vůči jiným psychoterapeutickým komunikačním metodám, natož aby byla uváděna do vztahu s lingvistickými poznatky o komunikaci. Proto je třeba nejprve ocenit její odvalu, s jakou se do veskrze průkopnické práce pustila.

L. Hlobilová téma velmi přehledně strukturuje a daří se jí z něj vytvořit logicky provázaný celek. Hned v první kapitole exponuje základní principy zrcadlení, představuje dílčí témata, kterými se postupně zabývá v následujících kapitolách. Na stručných ukázkách představuje různé varianty zrcadlení, což je vůči čtenáři velmi vstřícné, neboť mu to usnadňuje orientace v informačně hutném textu. Dále autorka ukazuje styčné body této metody s rogersovským psychoterapeutickým přístupem a s Proutyho preterapií.

Již v úvodu naznačuje odpověď na otázky, které si patrně položí každý čtenář: Jak tato metoda klientovi může pomoci? V čem je její specifikum? Odpovědi na tyto otázky jsou postupně rozvíjeny v následujících kapitolách, v závěrečné kapitole je představeno shrnutí všech podstatných poznatků. Své závěry formuluje autorka s pokorou, je si vědoma jisté subjektivity svého pohledu. Těžko však mohla dospět k obecně platným a vyčerpávajícím poznatkům: neumožňuje to sama podstata metody, která variuje v závislosti na konkrétní situaci, další omezení s sebou přináší transdisciplinární orientace této metody a konečně i absence odborných prací, které by metodu interpretovaly v širších kontextech.

Vzhledem k tomu, co jsem dosud uvedla, lze práci Lenky Hlobilové považovat za velmi kvalitní a užitečnou. Z hlediska teorie komunikace pokládám za velmi přínosné její akcenty na naslouchání, které je klíčové jak v zrcadlení, tak v dalších psychoterapeutických směrech, v pomáhajících profesích vůbec, ale i obecně v mezilidské komunikaci. Prací orientujících se na tento aspekt komunikačního procesu je stále nedostatek, spíše je zdůrazňována produkční stránka komunikace.

Předložená práce má i jistá omezení, která provokují lingvisty ke kladení různých otázek. Byla bych ráda, kdyby se kolegyně Hlobilová na ně v průběhu obhajoby pokusila odpovědět.

Nemohlo by být pojetí komunikačních funkcí, např. expresivní či interogativní inspirací pro verbální zrcadlení? Např. klient někdy klade otázky terapeutovi, někdy sám sobě, např. s. 79: *Mám mluvit o svém dětství?*; s. 80: *Proč se nemohu vzbudit?*

I terapeut se ptá, např. s. 80: *Jste bezmocnější?; Jak to cítíte?*

Grepl (in Příruční mluvnice, 1995, s. 587) upozorňuje, že způsoby reprodukce původních výpovědí nebo jejich komentáře, jsou indikátory původních komunikačních funkcí. Nemůže tento vztah mezi výpověďmi ovlivnit zrcadlení?

Nelze využít poznatky o postojové, voluntativní a jistotní modalitě? Např. s. 80: *Proč se nemohu vzbudit?; ...nevím, co s tím mám dělat.*

Není také důležité, jakých konkrétních jazykových prostředků je v reakcích použito? Např. jakou roli hrají některé gramatické kategorie, spisovnost vs. nespisovnost aj.?

Je neurolingvistické programování inspirativním směrem pro zrcadlení?

Dále bych byla ještě ráda, kdyby se diplomantka zamyslela nad vztahem kognitivních přístupů k jazyku a zrcadlením. Je jazykový obraz světa sdílený v rámci jedné kultury, anebo má každý jedinec jiný jazykový obraz světa?

Jsem si vědoma, že se jedná o otázky složité, proto neočekávám vyčerpávající odpovědi. Zajímá mě diplomantčin názor na tyto problémové okruhy.

Závěrem chci ocenit precizní způsob propojování různých odborných pramenů a způsob odkazů na jednotlivé práce. V práci se téměř nevyskytují pravopisné chyby ani překlepy. Občas je chybně uvedeno pořadí bibliografického odkazu a diakritického znaménka na konci větného celku. Autorka se vyjadřuje kultivovaně, práci by ještě prospělo, kdyby upravila některé formulace, např. s. 27: *další problematiku... předestírá místo další problém;* nevhodný výraz *prvky* v souvislosti s Jakobsonovým komunikačním modelem, nelze napsat, že dialogické jednání je termín, protože se jedná o metodu I. Vyskočila.

Tyto připomínky jsou jen okrajové, nijak nesnižují kvalitu práce.

Diplomová práce Lenky Hlobilové je velmi kvalitní, splňuje všechny požadavky kladené na diplomové práce, a proto ji s radostí doporučuji k obhajobě.

Předběžný návrh klasifikace: výborně až velmi dobře.

V Praze 10.9.2010

PhDr. Jasňa Pacovská, CSc.

